

Groenewold

Adviesbureau voor
Milieu & Natuur

Natuurtoets bestemmingsplan 's Heerenloo Ermelo

Opdrachtgever	Gemeente Ermelo Postbus 500 3850 AM Ermelo
	Contactpersoon : Klaas Braamskamp

Uitvoering	Groenewold Adviesbureau voor Milieu & Natuur	
	Dossiernummer	2011134b
	Versie	Dec.11-v2 Definitief
	Behandeld door	Lex Groenewold
	Datum	19 december 2011

Inhoudsopgave:

1	Aanleiding en doel	3
2	Beschrijving situatie:	3
2.1	Omschrijving gebied	3
2.2	Uitgangspunten Raad	3
2.3	Relevante wetgeving	3
2.4	Aanpak Natuurtoets	4
3	Plangebied.....	4
3.1	Voorgenomen ingreep	4
3.2	Mogelijke effecten.....	4
3.3	Bronnenonderzoek	4
3.4	Locatiebezoek	5
4	Effecten Flora en Fauna	5
4.1	Flora	5
4.2	Amfibieën	5
4.3	Reptielen	6
4.4	Vlinders	6
4.5	Libellen	6
4.6	Zoogdieren	6
4.6.1	Vleermuizen	7
4.7	Vogels	9
5	Gebiedsbescherming.....	11
5.1	Natura 2000.....	11
5.2	Externe werking.....	12
6	Conclusies en aanbevelingen	14
6.1	Algemeen	14
6.2	Flora- en Faunawet.....	14
6.3	Natuurbeschermingswet 1998	14
6.4	EHS.....	15
6.5	Voorbehoud en zorgplicht	15
7	Advies.....	16
8	Literatuur:	17
	Bijlagen:.....	17

Bijlagen:

1. Overzicht situatie
2. Foto's plangebied
3. Waarnemingen vleermuizen sept. 2011
4. Wettelijk kader

Foto's Lex Groenewold

1 Aanleiding en doel

De gemeente Ermelo actualiseert een aantal bestemmingsplannen die voor delen van haar grondgebied gelden. Eén van de gebieden met een verouderd bestemmingsplan betreft de zorgaanbieders 's Heeren Loo en Emaus Kwadrant. De actualisaties hebben een conserverend karakter, grote of ingrijpende veranderingen zijn niet aan de orde.

Een bestemmingsplanwijziging of -actualisatie dient altijd getoetst te worden aan vigerende natuurwet- en regelgeving en mag hiermee niet in strijd zijn. Dit onderzoek beoogt de eventuele gevolgen voor de flora en fauna in beeld te brengen voor de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998, de Nota Ruimte en de wijze waarop deze is geïmplementeerd in het beleid van de provincie Gelderland. Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur is gevraagd het onderzoek uit te voeren.

De resultaten van dit onderzoek leveren informatie voor het maken van verantwoorde keuzes ten aanzien van beheer, onderhoud en ruimtelijke ingrepen in het bestemmingsplangebied.

Het betreft een quick-scan, gericht op een conserverende situatie en daarmee geen uitputtend onderzoek. Waar mogelijk is gebruik gemaakt van de beschikbare gegevens en literatuur.

2 Beschrijving situatie:

2.1 Omschrijving gebied

Het plangebied omvat de terreinen van de zorginstellingen 's Heeren Loo en Groot Emaus Kwadrant en is gelegen ten noorden van de kern Horst. Het plangebied wordt in het noorden begrensd door de gemeentegrens met Harderwijk. Ten westen en ten zuiden vormt de Horsterweg de grens van het plangebied. Ten oosten wordt de begrenzing gevormd door percelen met agrarische en natuurbestemming.

2.2 Uitgangspunten Raad

De gemeenteraad heeft een aantal kaders vastgesteld welke hieronder zijn weergegeven.

- *Er wordt een actueel, conserverend bestemmingsplan opgesteld;*
- *De woningbouwplannen uit het Masterplan nog niet meenemen in dit bestemmingsplan;*
- *Het bestemmingsplan wordt minder globaal opgesteld als het geldende bestemmingsplan;*
- *Het bestemmingsplan zet in op behoud van de parkachtige setting van het gebied;*
- *De opzet van de planregels sluit aan bij recente bestemmingsplannen;*
- *Geen grondexploitatieplan opstellen;*
- *Bestemmingsplanprocedure voor grote gebiedsdekkende bestemmingsplannen toepassen.*

2.3 Relevante wetgeving

In verband met de Flora- en Faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek

worden de consequenties in beeld gebracht van de beoogde plannen en vindt toetsing plaats.

2.4 Aanpak Natuurtoets

Voorliggende quickscan is gebaseerd op een locatiebezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens en bekende ecologische principes. Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in de onderzoekslocaties, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (Flora- en Faunawet - hoofdstuk 4);
- Ten tweede is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (Natuurbeschermingswet en EHS - hoofdstuk 5).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten. Ook wordt eventueel vermeld welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om aan de zorgplicht te voldoen.

3 Plangebied

3.1 Voorgenomen ingreep

Het voorgenomen plan kan worden omschreven als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Het voornemen is diverse oude gebouwen te slopen en deels te vervangen door nieuwbouw. De ingreep wordt niet op voorhand uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten uit Tabel 1 Flora- en Faunawet. Een samenvatting van de natuurwetgeving is weergegeven in Bijlage 3.

3.2 Mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunten hiervoor zijn:

- het mogelijk in de toekomst slopen van gebouwen
- de mogelijkheid tot nieuwbouw of uitbreiding van bestaande gebouwen

3.3 Bronnenonderzoek

Het plangebied is in hoofdzaak gelegen in de kilometerhokken x:169/y:480, x:169/y:481 en deels in x:167-168/y:480. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl). Het plangebied heeft een oppervlak van ruim 79 ha. Dit is ca. 20.% van de vier kilometerhokken waarvan brongegevens beschikbaar zijn.

Overigens heeft de gemeente Ermelo een abonnement op de Nationale Databank Flora en fauna. Hiervan is gebruik gemaakt bij het opstellen van dit rapport.

De vogels van de rode lijst betreffen een Kerkuil (2006) en de Groene specht. Verder is de Eekhoorn in het gebied aanwezig en behoren delen van het terrein tot het foerageergebied van de Das.

Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van in de regio voorkomende beschermde soorten is verder gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, waaronder verspreidingsatlassen, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst).

3.4 Locatiebezoek

Tijdens diverse locatiebezoeken op o.a. 5, 9, 12 en 14 september 2011 is het gebied en de directe omgeving opgenomen. Hierbij is i.v.m. de mogelijk te slopen bebouwing extra aandacht gegeven aan de vleermuizen. Een quick-scan kan overigens slechts uitsluitel geven over de aanwezigheid van soorten op dat moment. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is een inschatting gemaakt van de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk hier voorkomende soorten.

4 Effecten Flora en Fauna

4.1 Flora

Tijdens het veldbezoek zijn gezien het seizoen niet veel bloeiende planten aangetroffen. Uit de literatuur en de NDFF zijn in hoofdzaak algemene soorten wilde planten bekend. Mertens (2005) maakt melding een aantal beschermde soorten van Tabel 2: Rapunzelklokje, Ruig klokje, Rietorchis, Steenanjer en Veldsalie. Deze soorten zijn vooral gevonden op diverse bloemrijke graslandjes. Vanwege het parkachtige karakter zijn in veel delen van het terrein ook veel cultivars aanwezig. Het bosgebied ten oosten van het hertenkamp bestaat uit gemengd bos, met o.a. grove den, zomereik, zachte berk en hulst.

Binnen het plangebied zijn veel bomen aanwezig. Waardevolle bomen zullen worden beschermd en met het projecteren van de bouwvlakken zal rekening worden gehouden met deze bomen.

Er zijn buiten de graslandjes geen beschermde en bedreigde soorten aangetroffen en op basis van de terreinkenmerken ook niet in de onderzoekslocatie te verwachten.

Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch een vrijstelling van verbodsartikel 8 van de Flora- en faunawet voor laag beschermde soorten. Indien de bloemrijke graslandjes worden ontzien is het aanvragen van een ontheffing annex art. 75 voor flora niet nodig.

4.2 Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën aangetroffen. Er is een aantal vijvers en grachten aanwezig welke zeker amfibieën zullen bevatten. Uit de literatuur blijkt dat het gaat om met name de Bruine kikker, Groene kikker complex, Gewone pad en Kleine watersalamander. Overigens lijken de grachten matig geschikt als voortplantingswater vanwege de

aanwezigheid van vis. Alle amfibieën zijn opgenomen in Tabel 1: algemene soorten. Gezien het conservatieve karakter van het bestemmingsplan zijn effecten op deze soorten niet te verwachten. De eventuele toekomstige ingrepen (nieuw- of verbouw) zullen geen effect hebben op de voortplanting, noch op aantasting van het leefgebied. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en Faunawet hoeft voor amfibieën derhalve niet te worden aangevraagd.

4.3 Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen aangetroffen. Geschikt biotoop voor de Hazelworm is aanwezig ten oosten van het Hertenkamp en in mindere mate in de overige delen van het terrein. Uit de literatuur zijn geen waarnemingen van reptielen bekend in het gebied. De voorgenomen ingrepen zullen geen effect hebben op deze soort, noch op aantasting van het leefgebied. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en Faunawet hoeft voor reptielen derhalve niet te worden aangevraagd.

4.4 Vlinders

Tijdens de veldbezoeken zijn geen vlinders aangetroffen. Gezien de inrichting van het terrein kunnen diverse soorten worden verwacht zoals Citroenvlinder, Dagpauwoog, Kleine vos e.d. Gezien het beheer en het conservatieve karakter zal het plan geen negatieve effecten hebben op aanwezige vlindersoorten in het gebied. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en Faunawet hoeft voor vlinders derhalve niet te worden aangevraagd.

4.5 Libellen

Gezien het jaargetijde zijn bij de bezoeken geen waterjuffers en libellen waargenomen. Uit de literatuur (Mertens 2005) zijn diverse algemene soorten bekend, zoals Oeverlibel, Grote roodoogjuffer, Steenrode heidelibel, Viervlek, Vuurjuffer Lantaarntje en Paardebijter. Het betreft alle algemene soorten. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en Faunawet hoeft voor libellen derhalve niet te worden aangevraagd.

4.6 Zoogdieren

Uit de gegevens van de data-bank natuur, Mertens (2005) en eigen waarnemingen blijken de volgende soorten in wisselende dichtheid aanwezig: Egel, Konijn, Veldmuis, Mol, Bosmuis, Ree, Eekhoorn en Das. In 2011 is op het terrein een dode Das gevonden. Ten oosten van het terrein (buiten het plangebied) is een Dassenburcht bekend (o.a. Zoon 2007). In het voorliggende onderzoek zijn echter geen recente sporen aangetroffen (sept. en okt 2011).

Bij onderzoek op het terrein van Veldwijk is een bewoonde burcht aangetroffen. Het foerageergebied van deze familie is dermate van omvang dat delen van het plangebied met zekerheid daaronder vallen.

Eekhoorn

Boommarters zijn niet bekend van uit het plangebied of de directe omgeving. Wel op grotere afstand (ca. 2-3km) in de bosgebieden en landgoederen. De Eekhoorn is aanwezig op het terrein en is diverse malen waargenomen. Nesten zijn niet gevonden.

Bij de realisatie van bouwmogelijkheden welke het bestemmingsplan biedt zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren kunnen gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en Faunawet geldt.

Gezien de ligging, het huidige gebruik van het gebied en het conservatieve karakter van het bestemmingsplan wordt een ontheffing voor soorten als Das en Eekhoorn niet nodig geacht. Bij eventuele voorgenomen kap van grotere bomen, dienen deze wel vooraf te worden onderzocht op aanwezigheid van eekhoornnesten en vleermuizen.

4.6.1 Vleermuizen

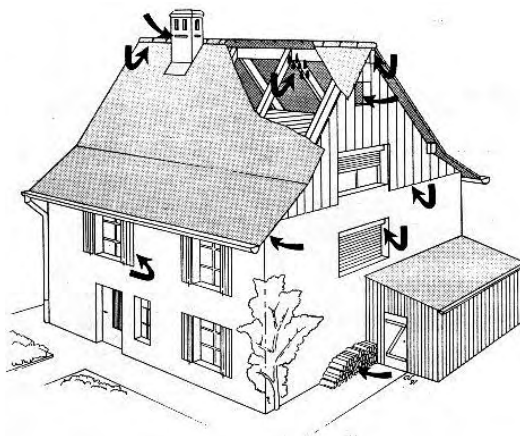
Het terrein is zeer geschikt voor vleermuizen door de vele oude gebouwen en bomen, het parkachtige en gevarieerde karakter in combinatie met de aanwezigheid van vijvers en grachten.

Uit een inventarisatie in 2005 en 2009 (o.a. Mertens, 2005, Ekoza 2009) blijkt het plangebied te worden gebruikt door Gewone en Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis, Grootoorvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger om te foerageren. Tevens zijn in eerdere jaren kolonies of paarplaatsen aangetroffen (Gewone dwergvleermuis, Grootoorvleermuis en Laatvlieger). De NDFF laat deze soorten als individuele waarnemingen zien.

Op o.a. 5, 9, 12 en 14 september 2011 is met de Batdetector (Peterson d240x) rondes gemaakt over het terrein. Hierbij zijn met name foeragerende exemplaren waargenomen van de Gewone en Ruige dwergvleermuis, de Laatvlieger en de Watervleermuis. Daarnaast een enkele overvliegende Rosse vleermuis. De Grootoorvleermuis is niet waargenomen. Verder zijn zwermplaatsen waargenomen bij de personeelsflat en in het bos naast het hertenkamp. Voordat vleermuizen de schuilplaatsen voor de dag opzoeken vliegen ze voor de opening rond. Zo zijn verblijf- of paarplaatsen goed te vinden.

Een aantal gebouwen staat op de nominatie om te worden gesloopt, waaronder de personeelsflats. De Dwergvleermuizen maken regelmatig gebruik van de spouwmuur van de flats.

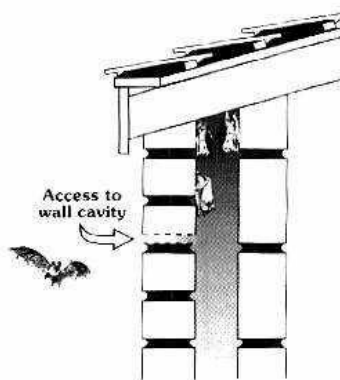
De paartijd van de Gewone dwergvleermuis loopt globaal van 15 augustus tot en met september, de overwinteringsperiode van 15 oktober tot en met maart, afhankelijk van temperatuur en weer. Voor vleermuizen is de beste tijd voor de sloop dan direct ná of net vóór de overwinteringsperiode. In combinatie met het broedseizoen is dan de periode vóór de overwintering het meest geschikt (september- half november).

Voor tot de feitelijke sloop over te gaan dient dan wel een inspectie plaats te vinden op aanwezigheid van soorten. Overwinterende soorten kunnen gebruik maken van een zolderruimte. Bij waarneembare overwinteraars in kelderachtige delen, op zolders en dergelijke:

- Alles op alles zetten dat sloop of renovatie van, in ieder geval de, ter overwintering gebruikte delen van het gebouw vermeden wordt;
- Waar gesloopt wordt in ieder geval niet in de overwinteringsperiode (november – maart) slopen.
- Het microklimaat van de ter overwintering gebruikte delen van het gebouw onveranderd houden.
- Ook bij sloop, buiten de overwinteringstijd, er voor zorgen dat geen dieren gedood worden; voorzichtig en gefaseerd slopen, buitensluiten, de ingangen naar verblijfplaats voorzichtig openbreken zodat microklimaat verstoord word, slopen in relatief warme periode (acties altijd onder begeleiding van ervaren deskundige).
- Bij renovatie zo werken dat gebruik van gebouw ook in toekomst mogelijk is (toegankelijkheid, microklimaat); werken buiten overwinteringstijd.
- In nieuwbouw actief nieuwe bewoningsmogelijkheden voor vleermuizen inbouwen daarbij uitgaan van wat verloren is gegaan (onderaards, spleten aan wanden, vrij toegankelijke zolder, spouwmuren, dakranden enzovoort).

Bij nieuwbouw is het relatief eenvoudig een aantal maatregelen te treffen en zo de soorten te steunen, zonder noemenswaardig kosten. Het gaat dan om het aanbrengen van open stootvoegen van 14mm breedte, welke vleermuizen van beperkt formaat (zoals gewone dwergvleermuis) genoeg ruimte bieden om de spouwmuur binnen te komen. Spouwmuren zijn voor veel vleermuissoorten uitermate geschikte vaste rust- en/of verblijfplaatsen. Als bij de bevestiging van de boeiboorden een ruimte wordt gelaten van 14-22mm worden verblijfplaatsen gecreëerd die geschikt zijn voor meerdere soorten van verschillende grootte, waaronder de Laatvlieger. Tot slot kunnen speciale vleermuiskasten worden geplaatst.

Er vindt geen aantasting plaats van (potentieel) onmisbare vliegroutes en foerageergebied. Er staan diverse gebouwen op de nominatie voor sloop c.q. vervangende nieuwbouw. Bij het slopen van gebouwen kunnen verblijfplaatsen verloren gaan. Het zal met name de gebouw bewonende soorten betreffen, te weten de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger. In

geval grotere bomen worden gekapt kunnen deze in gebruik zijn als verblijfplaats voor de Rosse vleermuis.

Effecten op Watervleermuis worden op basis van dit plan niet voorzien.

De Grootoorvleermuis kan in zeldzame gevallen overwinteren in zolderverblijven. Bereikbare plaatsen dienen voor de sloop te worden beoordeeld.

Gewone dwergvleermuizen wisselen vaak van verblijfplaats. In de omgeving zijn voldoende alternatieven. De soort kan overwinteren in gebouwen. Visuele inspectie voor de sloop is aan te bevelen.

Ruige dwergvleermuizen zijn alleen een aantal keren waargenomen. De soort kan in gebouwen aanwezig zijn.

De Laatvlieger kan in de gebouwen aanwezig zijn en overwinteren. Visuele inspectie voor de sloop is daarom aan te bevelen.

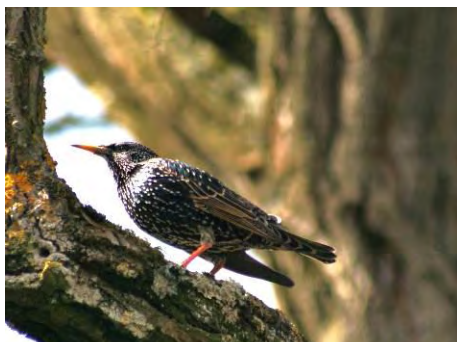
Als de nieuwbouw ook geschikt wordt gemaakt voor vleermuizen en bij de sloop rekening wordt gehouden met de beste tijd voor de sloop, zijn effecten niet te verwachten. De beste tijd is direct ná de overwinteringsperiode (half maart tot en met april) of net vóór de overwinteringsperiode (september- half november).

Er is als gevolg van de beoogde ingrepen daarmee geen schade te verwachten op vleermuizen. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet hoeft voor zoogdieren derhalve niet te worden aangevraagd.

4.7 Vogels

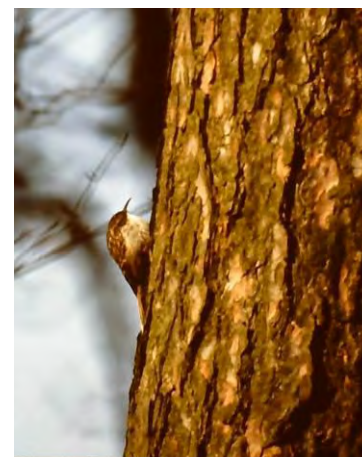
Er is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van waarnemingen tijdens het veldbezoek, de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en ervaring is een uitspraak gedaan over de mogelijke soortensamenstelling.

Aan de hand van de terreinkenmerken is vastgesteld dat de onderzoekslocatie waarde heeft als broedgebied voor vogels. Het betreft voormalige agrarische gronden, met afwisseling van bomen, struiken, ruigte en schuurtjes. Tijdens de diverse bezoeken zijn de volgende

Spreeuw

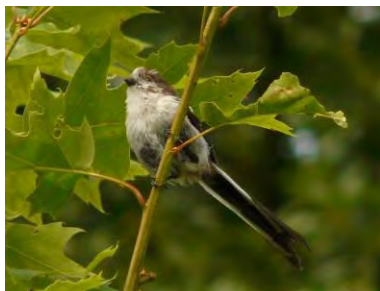
soorten gezien en of gehoord: Bosuil, Merel, Boomklever, Roodborst, Staartmees, Zanglijster, Winterkoning, Pimpelmees, Koolmees, Boerenzwaluw, Huismus, Groenling, Groene specht, Buizerd, Kauw, Ekster, Zwarte kraai, Grote Bonte specht, Boomkruiper en Spreeuw.

Boomkruiper

Vanuit het verleden (NDFF) zijn waarnemingen bekend van Goudvink, Gierzwaluw, Kneu (2007), Braamsluiper,

Torenvalk (2006), Grauwe vliegenvanger (2006), Tjiftjaf, Turkse tortel, Pestvogel (2007), IJsvogel en Kerkuil (2006).

Staartmees

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in het plangebied tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien wordt daarom ook geen ontheffing verleend indien (broed)vogels worden verstoord.

De effecten op (broed)vogels in het plangebied en de directe omgeving zullen beperkt of nihil zijn. Indien voor of na het broedseizoen bomen, struweel en vegetatie worden verwijderd, blijven effecten tijdens het broedseizoen naar verwachting beperkt. In de directe omgeving zijn er overigens voldoende alternatieven voor zowel nestelen als om voedsel te zoeken.

Voor diverse vogelsoorten geldt een jaarronde bescherming van de vaste rust- en verblijfplaatsen:

Soort	Voorkomen	Bescherming Nest	Rode lijst	Effect	Nader Onderzoek
Buizerd	zeker	Cat. 4	-	Mogelijk art. 11	Ja (*1)
Ransuil	Mogelijk	Cat. 4			Ja (*1)
Kerkuil	Mogelijk	Cat. 3	Kwetsbaar	Mogelijk art. 11	Ja (*1)
Sperwer	Mogelijk	Cat. 4			Ja (*1)
Bosuil	Zeker	Cat. 5			Ja (*1)
Huismus	Zeker	Cat. 2	gevoelig	Mogelijk art. 11	Ja (*1)
Boerenwaluw	zeker	Cat. 5	gevoelig	Mogelijk art. 11	Ja (*1)
Boomklever	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Boomkruiper	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Ekster	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Koolmees	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Pimpelmees	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Spreeuw	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Zwarte Kraai	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Zwarte mees	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Zwarte roodstaart	mogelijk	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Grote bonte specht	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Groene specht	zeker	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Grauwe vliegenvanger	mogelijk	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Kneu	mogelijk	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Matkop	mogelijk	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee
Zomertortel	mogelijk	Cat. 5		Mogelijk art. 11	Nee

(*1) Nader onderzoek naar deze soorten is nodig ingeval potentiële nestbomen worden gekapt, er vanwege benutting van de bouwmogelijkheden nestplaatsen verdwijnen of de situatie in de nabijheid van nestplaatsen wijzigt (bijv. door het kappen van omliggende bomen), waardoor de functionaliteit van de nestplaats afneemt.

Niet alle jaarrond beschermde vogels zijn even strikt beschermd. Categorie 5-soorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Bij vernietiging van nestplaatsen buiten de broedtijd dient dit dan wel te worden aangetoond.

Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels. Is dat niet mogelijk dan dient aantoonbaar te zijn onderzocht (deskundige) dat er geen verstoring van broedvogels heeft plaatsgevonden.

Eventuele nestlocaties binnen en buiten de onderzoekslocatie mogen niet worden verstoord. In en vlak buiten de onderzoekslocatie zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van de Steenuil aanwezig en nesten van de Huismus. Om deze veilig te stellen zijn mitigerende en/of compenserende maatregelen noodzakelijk.

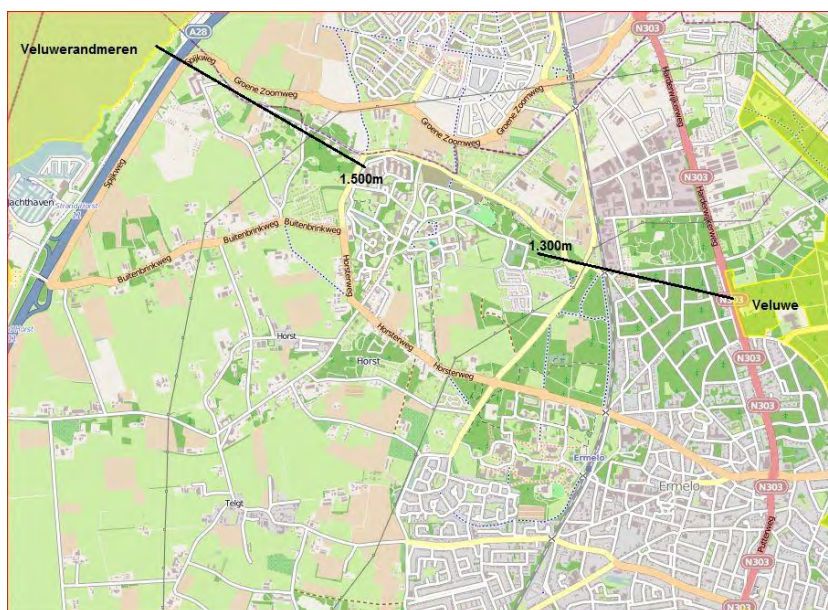
Winterkoning

5 Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt in aan de rand van de bebouwde kom van Ermelo. Het gebied bestaat uit een mix van kleinschalige bedrijvigheid (voormalige) landbouw en woningen. Het plangebied is gelegen in de buurt van de Natura 2000 gebieden „Veluwe” en „Veluwerandmeren”.

5.1 Natura 2000

Natura 2000 is het grootste initiatief op het gebied van natuurbescherming in Europa. Het is een samenhangend, Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Het netwerk wordt gerealiseerd door bijdragen van alle lidstaten van de Europese Unie. Behoud en herstel van de biodiversiteit in de Europese Unie is het doel. De Natura 2000-gebieden worden aangewezen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. De totale oppervlakte van Nederlandse natuurgebieden dat valt onder Natura 2000 is op het land circa 330.000 hectare en op het water circa 770.000 hectare. (o.a. Waddenzee, IJsselmeer en Delta).

De figuur (Synbios, dec. 2011) geeft de ligging van het plangebied ten opzichte van het Natura 2000 gebied Veluwe en Veluwerandmeer (tevens Habitat- en Vogelrichtlijn-gebied en behorende tot de Ecologische hoofdstructuur).

De kortste afstand van het plangebied tot Natura2000 gebied Veluwe bedraagt ca. 1.300m. Het Veluwerandmeer ligt op ca. 1.500m.

Diverse habitats en soorten van de Veluwe zijn beschermd, zoals enkele bos- en heidetypen. Specifieke bescherming is er voor o.a. het Vliegend hert, Gevlekte witsnuitlibel en Kamsalamander. Relevante vogelsoorten zijn o.a. Wespendif, Zwarte specht, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en IJsvogel.

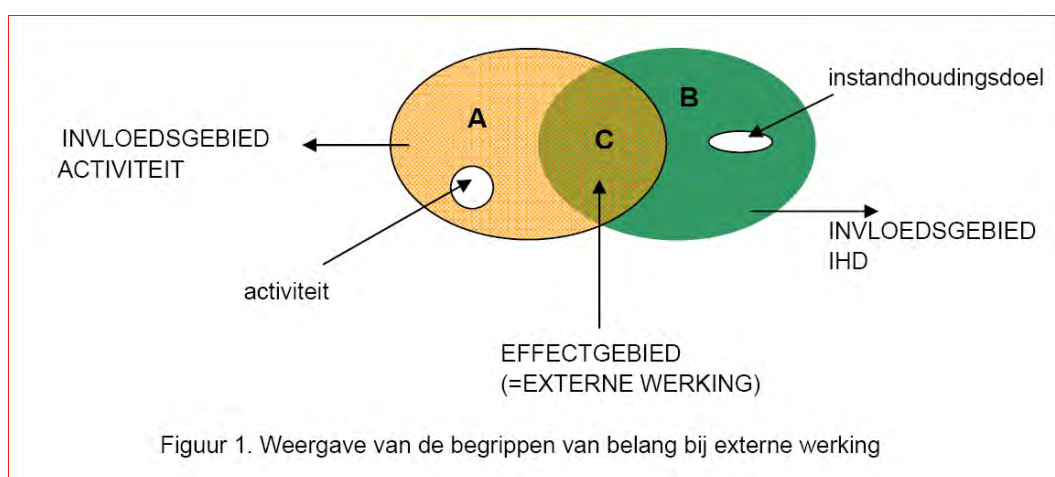
Geen van deze relevante habitats en soorten zijn recent in het plangebied aangetroffen. Van de IJsvogel is een oudere waarneming aanwezig uit 2005. Het lijkt te gaan om een incidentele waarneming.

Eventuele sloop van panden op het terrein, of benutting van de bouwmogelijkheden van het bestemmingsplan heeft daarmee geen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de aangewezen habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten. Realisatie brengt de instandhoudingsdoelstellingen van de Veluwe niet in gevaar.

5.2 Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied. Deze 'onbegrensbaarheid' biedt veel ruimte tot interpretaties.

Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloedsgebied van een instandhoudingsdoelstelling (IHD) en een invloedsgebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de IHD gevoelig is (Notitie Externe werking, Steunpunt Natura2000, mei 2010).

De indicatoren voor verstoring en verslechtering noemt de Leidraad van de Europese Commissie (2000):

- Verslechtering van de kwaliteit van een habitat treedt op wanneer in een bepaald gebied de door dit habitat ingenomen oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van het habitat op langere termijn nood-

zakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding van de met dit habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking met de begintoestand.

- Verstoring van een soort in een gebied treedt op wanneer uit populatiedynamische gegevens betreffende de soort in dat gebied blijkt dat de soort het gevaar loopt, in vergelijking met de begintoestand, niet langer een levensvatbare component van het natuurlijke habitat te zullen blijven.

Het terrein ligt op ruim 1.300m en 1.500m van resp. de Natura2000 gebieden Veluwe en Veluwerandmeren.

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat de uitbreiding geen negatieve invloed heeft op de specifieke natuurwaarden van het Natura 2000 gebied Veluwe en Veluwerandmeren. Hiermee is een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet niet nodig.

Gezien de ligging van het plangebied buiten de EHS mag aangenomen worden dat er geen effecten zijn te verwachten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het EHS-gebied Veluwe. Specifieke maatregelen of aanvullend onderzoek worden niet nodig geacht.

Er zijn geen negatieve gevolgen te verwachten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura2000 gebieden. Externe werking is dan ook niet te verwachten en aanvullend onderzoek is derhalve niet nodig.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Algemeen

Verschillende soorten planten en dieren worden beschermd in de Flora- en faunawet. Ten behoeve hiervan zijn, op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn, speciale beschermingsgebieden aangewezen. Een ruimtelijke ontwikkeling is alleen mogelijk als duidelijk is dat geen van de beschermde dieren wordt verontrust, dat de nesten, hopen of andere verblijfsplaatsen niet worden vernield, beschadigd of verstoord en dat planten niet worden verwijderd van hun groeiplaats.

Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur heeft in opdracht van de gemeente Ermelo een natuurtoets uitgevoerd voor de herziening van het bestemmingsplan 's Heeren Loo. Het betreft een conservatief bestemmingsplan, met herijking van de bouwmogelijkheden van het vigerende plan. Het betreft in hoofdzaak sloop of uitbreiding van bestaande oude gebouwen en de mogelijkheid tot nieuwbouw op een aantal locaties.

6.2 Flora- en Faunawet

Voor het benutten van de bouwmogelijkheden op het terrein, is het niet noodzakelijk om een ontheffing ex art. 75 van de Flora- en Faunawet aan te vragen voor de algemene soorten. De werkzaamheden vinden zoveel mogelijk plaats in de periode die voor aanwezige beschermde soorten de minste schade op zal leveren. Voor de algemene soorten geldt een vrijstelling.

Er zal rekening worden gehouden met de waardevolle bomen op het terrein. Deze blijven in principe gespaard. Invulling van de bouwmogelijkheden kan gevolgen hebben voor het leefgebied van jaarrond beschermde soorten zoals bijv. de Huismus en de Bosuil. Voor aanvang van de werkzaamheden dient te worden bekeken of er gevolgen zijn voor de nestplaatsen (gebouw of boomholtes). Dat geldt ook voor de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen en eekhoorns. Eventueel zijn dan mitigerende en/of compenserende maatregelen noodzakelijk.

Bij nieuwbouw is het relatief eenvoudig en weinig kostbaar om nestruimte te creëren voor de Huismus en verblijfplaatsen voor de vleermuizen (stootvoegen 15mm en boeidelen op 15-22mm van de muur). Ingeval grotere bomen moeten worden gekapt dient dit in ieder geval buiten het broedseizoen te gebeuren en dient vooraf een inspectie plaats te vinden op aanwezigheid van holtes en verblijfplaatsen (vogels, vleermuizen, eekhoorn).

Door het uitvoeren van mitigerende maatregelen wordt de functionaliteit van deze beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd en vindt geen overtreding plaats van de verbodsbepalingen van art. 11 Flora- en Faunawet.

6.3 Natuurbeschermingswet 1998

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat deze ingreep geen negatieve invloed heeft op de specifieke natuurwaarden. Het in de omgeving aanwezige Natura 2000 gebieden Veluwe en Veluwerandmeren liggen op zodanig grote afstand in relatie tot de ingreep dat geen externe werking plaats vindt. Hiermee is een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet niet nodig. Er zijn geen negatieve

gevolgen te verwachten op de instandhoudingsdoelstellingen. Aanvullend onderzoek is derhalve niet nodig.

6.4 EHS

De ingreep vindt plaats buiten de begrenzing van de EHS. Op basis van de ligging van het plangebied, mag aangenomen worden dat er geen effecten zijn te verwachten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS-gebieden. Specifieke maatregelen of aanvullend onderzoek worden niet nodig geacht.

6.5 Voorbehoud en zorgplicht

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een aantal verkennende terreinbezoeken. Het betreft een in hoofdzaak conservatief bestemmingsplan. Om de risico's op verstoring van beschermde soorten op het terrein te minimaliseren, wordt aanbevolen om voorafgaand aan de werkzaamheden de directe omgeving te controleren op de aanwezigheid van beschermde soorten.

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet).

Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het voorkómen van verontrusting of verstoring in de kwetsbare perioden zoals de broed-/voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een plangebied in die periode bouwrijp wordt gemaakt, geeft realisatie gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar meestal geen problemen. Vaak is het voldoende rekening te houden met de broedtijd (15 maart-15 juli). Voor de Huismus dient rekening te worden gehouden met het feit dat de soort tot augustus jongen kan hebben. Voor vleermuizen moet rekening worden gehouden met de paartijd én de overwintering. De beste tijd voor vleermuizen is dan direct ná (half maart tot en met april) of net vóór de overwinteringsperiode (september- half november).

Als bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, of kunnen bomen buiten het broedseizoen worden gekapt, zodat er geen vogels gaan broeden.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen).

Bij het aantoonbaar uitvoeren van werkzaamheden volgens de 'Gedragscode Flora- en Faunawet voor de bouw en ontwikkelingssector' hoeft geen vrijstelling te worden aangevraagd bij de aanwezigheid van vogels of soorten uit Tabel 2 van de Flora- en Faunawet.

7 Advies

- Uitvoering van eventuele werkzaamheden laten plaatsvinden buiten de broedperiode (15 maart-15 augustus). Overigens mogen ook vroege of late legfels niet worden verstoord. Voor vleermuizen is de beste tijd direct ná of net vóór de overwinteringsperiode. In combinatie met het broedseizoen is dan de periode vóór de overwintering het meest geschikt (september- half november).
- Bij uitvoering van de werkzaamheden altijd invulling geven aan de algemene 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en Faunawet), wat inhoudt dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Eventuele uitvoering volgens de 'Gedragscode Flora- en Faunawet voor de bouw en ontwikkelingssector' geeft hiervoor een goede basis.
- Eventuele nestlocaties binnen en buiten de onderzoekslocatie mogen niet worden verstoord. Op het terrein zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van in ieder geval de Huismus en de Bosuil vastgesteld. Ook de aanwezigheid van eekhoornnesten is niet uit te sluiten.
- De aanwezigheid van verblijfplaatsen van (dwerg)vleermuizen kan niet worden uitgesloten. Bij de eventuele sloop van gebouwen en/of grote bomen dient daarom voorafgaand aan de werkzaamheden onderzoek plaats te vinden naar eventuele aanwezigheid hiervan. Ook bij sloop, buiten de overwinteringstijd, er voor zorgen dat geen dieren gedood worden; voorzichtig en gefaseerd slopen, buitensluiten, de ingangen naar verblijfplaats voorzichtig openbreken zodat microklimaat verstoord wordt, slopen in relatief warme periode (acties altijd onder begeleiding van ervaren deskundige).
- Bij nieuwbouw of uitbreiding van gebouwen zijn vrij eenvoudig en tegen geringe kosten voorzieningen te treffen voor Huismus (vides of nestkasten) en voor de Dwergvleermuis en Laatvlieger (open stootvoeg 15mm en boeidelen op 15-22mm van de muur).
- Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen, wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. De functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen zijn niet in het geding. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

8 Literatuur:

- Arcadis 2006, Gedragscode Flora- en Faunawet voor de bouw- en ontwikkelsector.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3de herziene druk.
- Ecogroen advies, 2010, Aanvullend natuuronderzoek ontsluitingsweg Ermelo
- Groenewold, A.W., 2009, Natuurtoets Natuurtoets bestemmingsplan Veldzicht Noord (wijz. nr. 22) Ermelo (3e fase).
- Janssen, J.A.M. en Schaminée, J.H.J., 2008: Soorten van de habitatrichtlijn
- Lange, R., P.Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- LNV, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2005b. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2005c. Checklist gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998
- Mertens, 2005: Natuurtoets Flora- en Faunawet ruimtelijke projecten 2005
- Mertens, 2005: Het voorkomen van vleermuizen in Veldzicht-Noord te Ermelo
- www.Natuurloket.nl
- www.RAVON.nl
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>
- www.waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)
- <http://geodata2.prv.gelderland.nl/>
- <http://www.vleermuis.net>
- Bureau Waardenburg, 2011. Natuurtoets De Groene Zoom, Ermelo
- Zoon, 2004: Flora en Fauna van Veldzicht-noord
- Zoon, 2005: Dassen in de Groene Zoom, Voorkomen en terreingebruik van dassen
- Zoon, 2006. Natuuronderzoek ontsluiting bedrijventerrein Veldzicht-Noord te Ermelo
- Zoon, 2007. Natuurwaarden bestemmingsplan Midden-West (Ermelo) versie 2, aug.

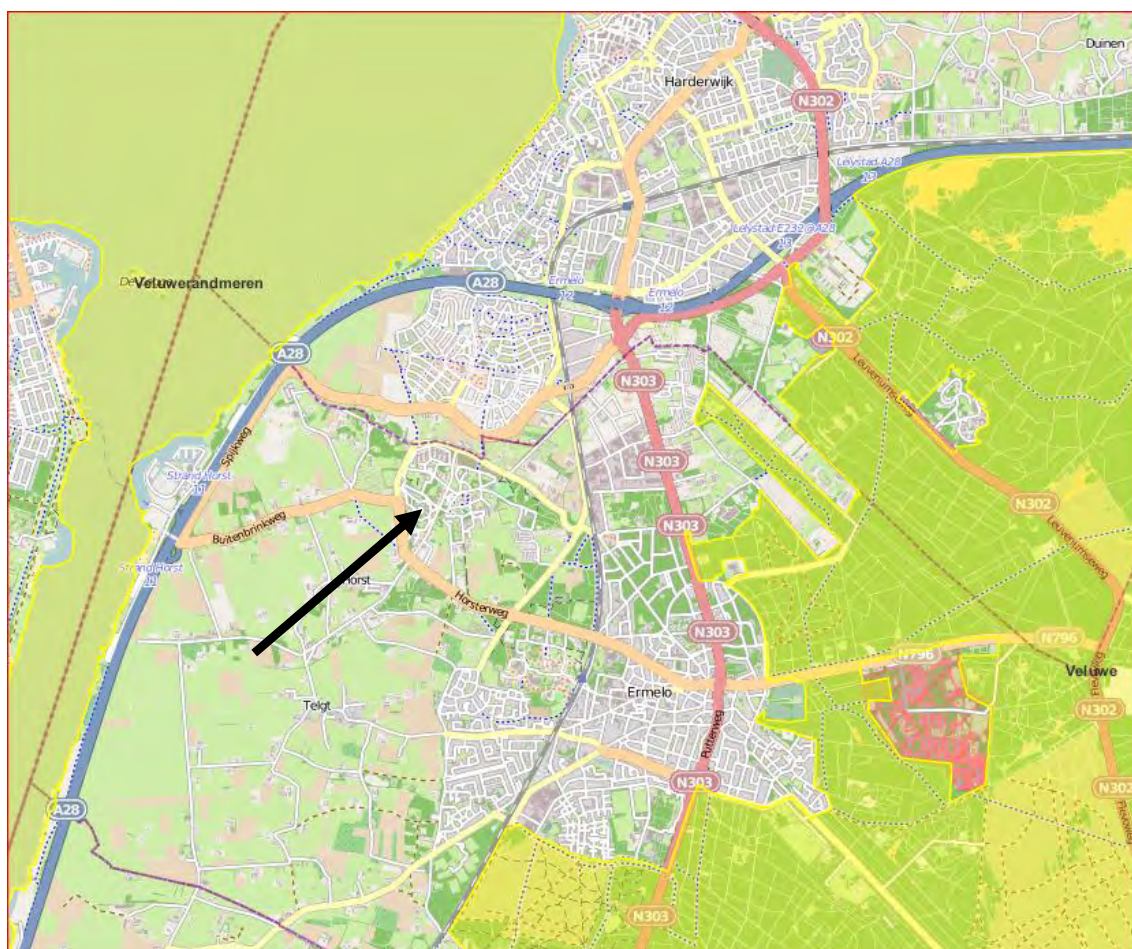
Bijlagen:

1. Overzicht situatie
2. Foto's plangebied
3. Waarnemingen vleermuizen sept. 2011
4. Wettelijk kader

Bijlage 1

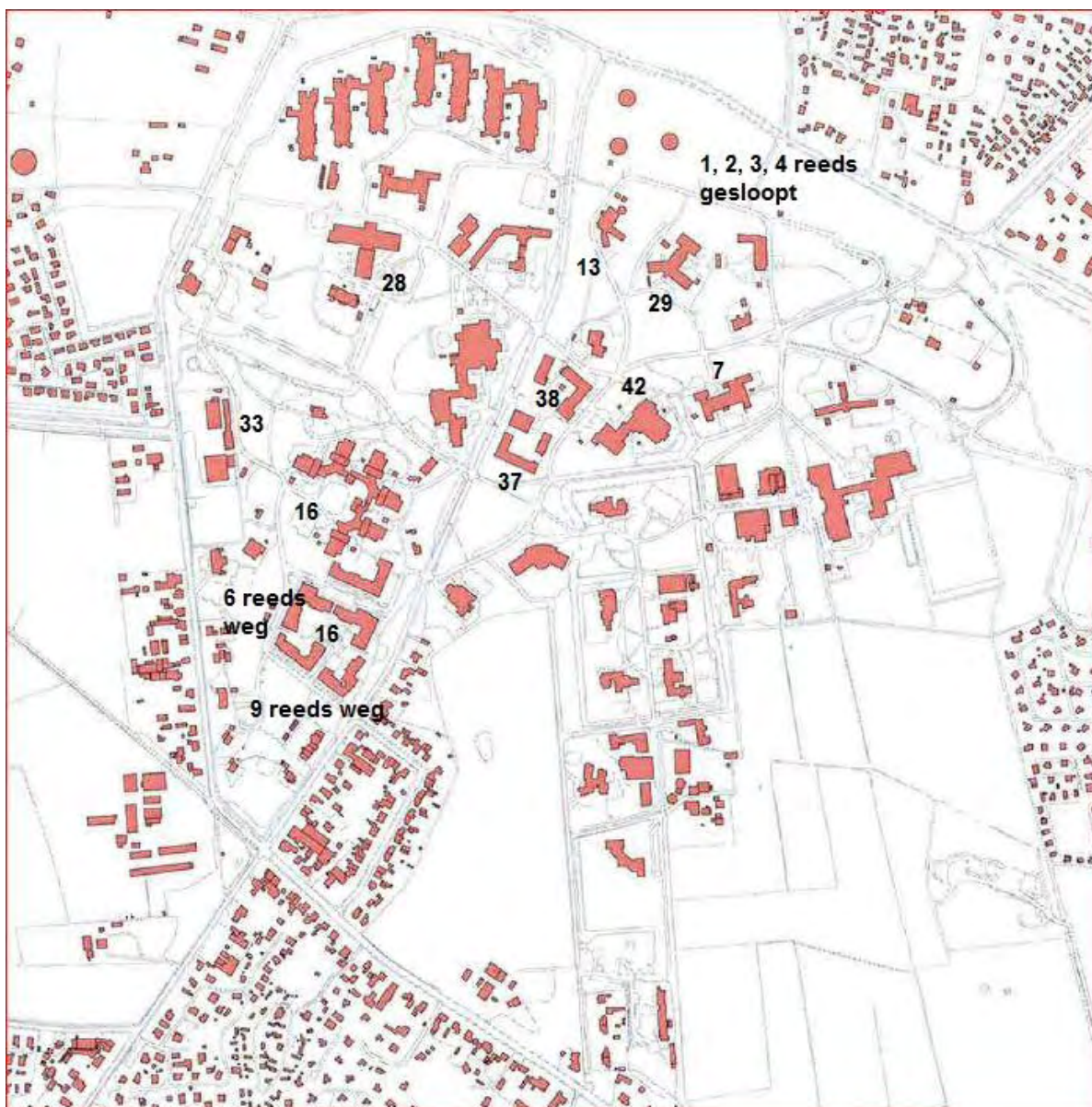
Overzicht situatie

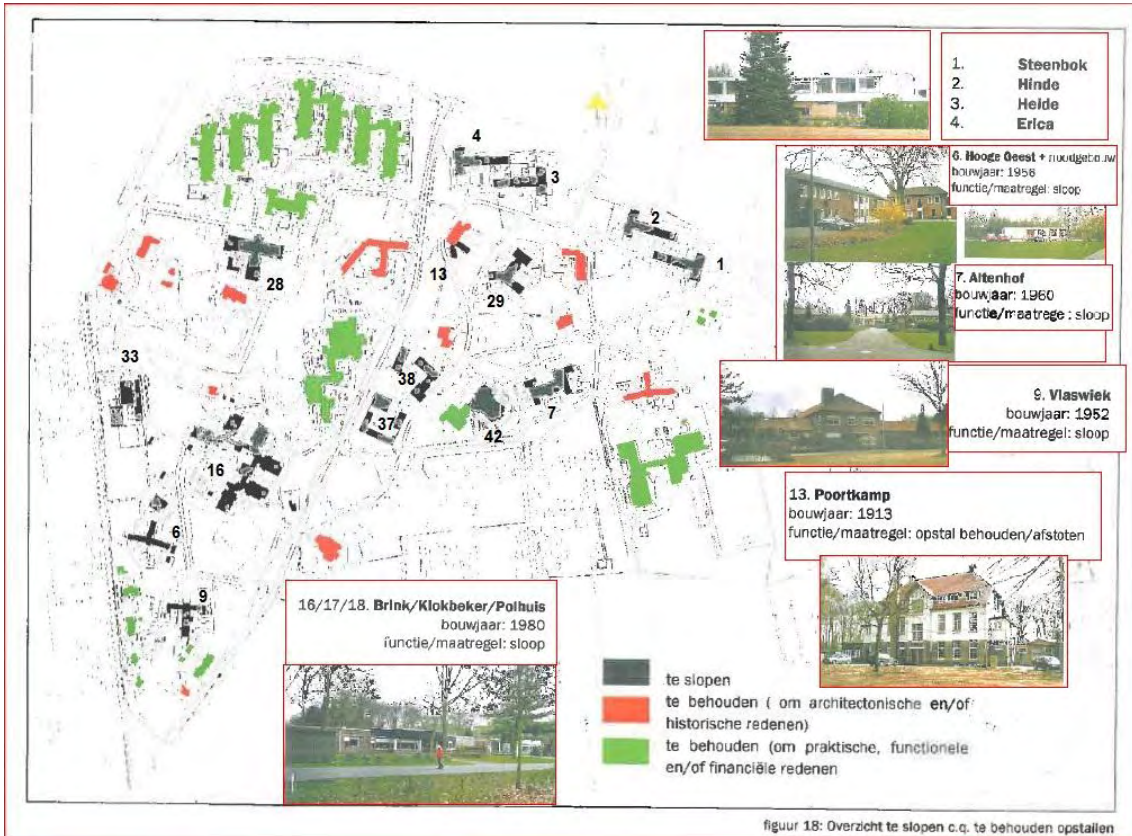

Figuur

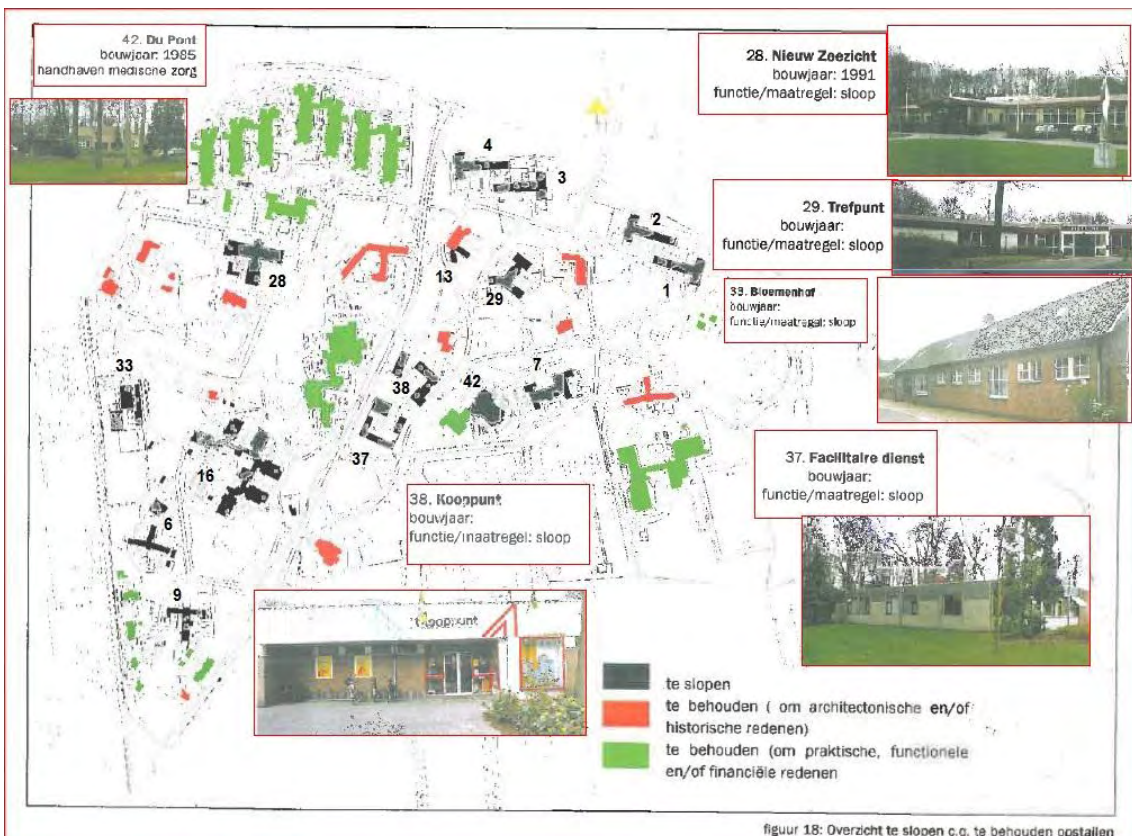
Ligging plangebied

figuur 18: Overzicht te slopen c.q. te behouden opstallen

figuur 18: Overzicht te slopen c.q. te behouden opstallen

Bijlage 2

Foto's plangebied

Hertenkamp

Grachten en vijvers

Foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis en mogelijk Grootoorvleermuis

Te slopen: mogelijk vleermuizen zolder, dakpannen

Te slopen: zwermplaats Gewone dwergvleermuis (sept.2011)

Open stootvoegen: belangrijk voor dwergvleermuizen

Mogelijke sloop: Facilitaire dienst en koopcentrum: Kleine kans op vleermuizen daklijsten

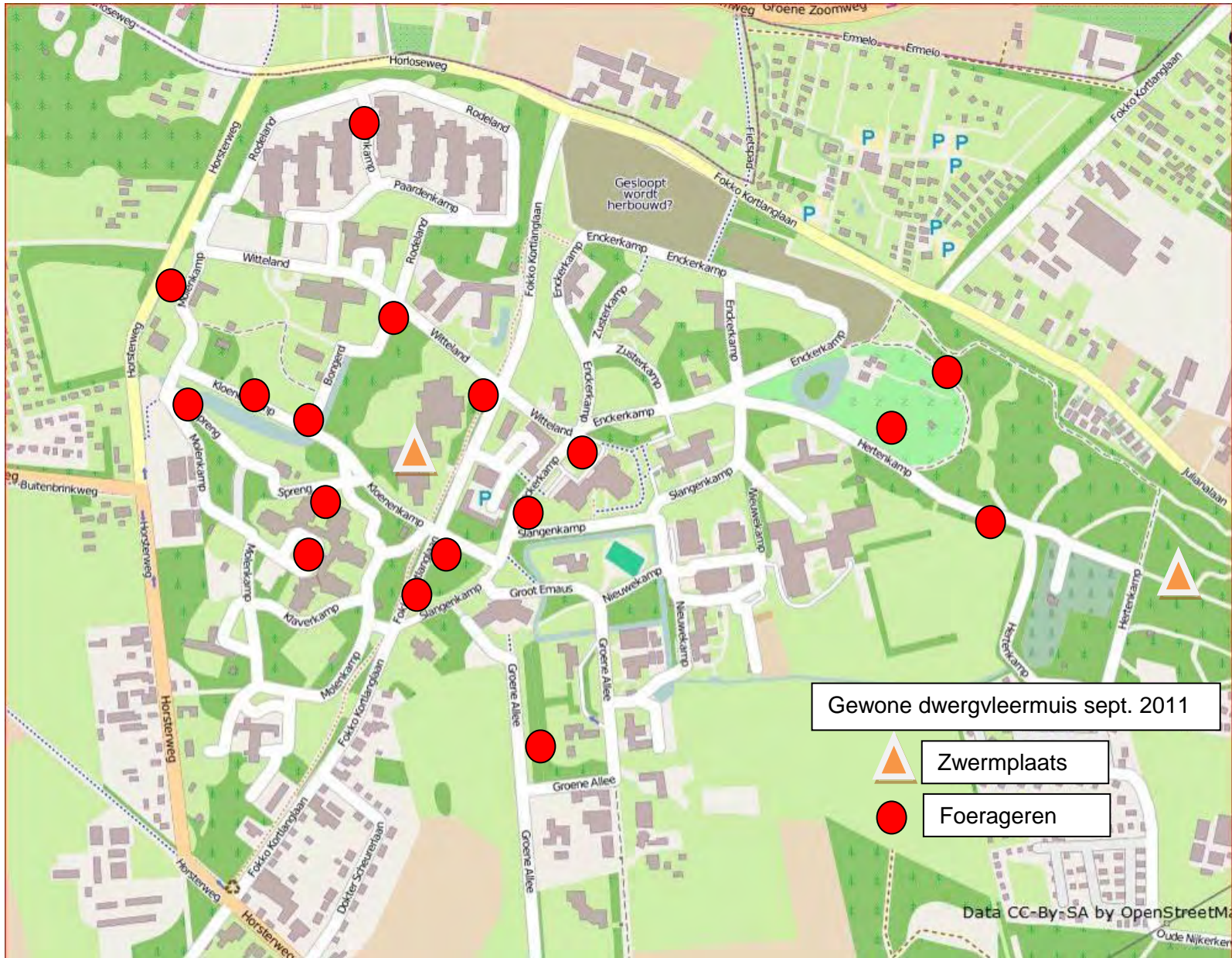

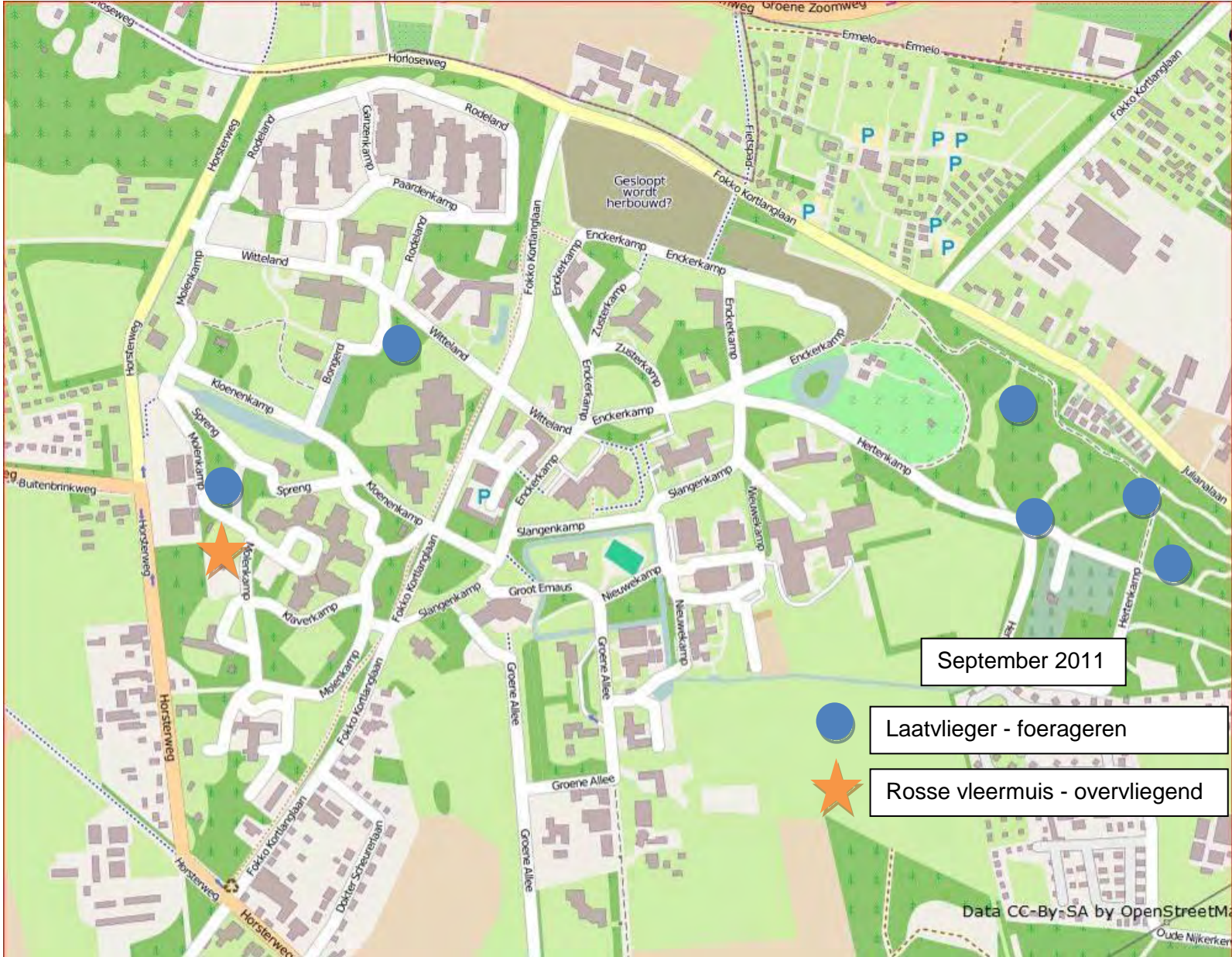
Mogelijke sloop: Brink, Klokbeker, Polhuis: kans op vleermuizen daklijsten

Bijlage 3

**Waarnemingen vleermuizen
terrein 's Heeren Loo Ermelo**

September 2011

Bijlage 4
Wettelijk kader

Samenvatting Natuurwetgeving

Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft aan hoe de wettelijke toetsingskaders bij het opstellen van ecologische beoordelingen zijn toegepast.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet, de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998. Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten en de Ecologische Hoofdstructuur bij ecologische toetsingen.

Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen. De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ingrepen en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure.

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en verder de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate ontleend aan de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005a).

3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).
3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

Natuurbeschermingswet 1998²

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouding van bijzondere gebieden in Nederland. De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden. De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat het gebied niet wordt aangetast.

Habitattoets

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten'). Als er geen effecten zijn, is de kous daarmee af. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstoringstoets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden worden verbonden (mitigatie en compensatie).

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.

² Hierbij is gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998 (LNV, 2005b)

- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt. Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19l legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddenstoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevegd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

Ecologische Hoofdstructuur

Het Rijk heeft de ontwikkeling van gebiedenbeleid vastgelegd in een aantal documenten, waarvan de Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV, 1993) de belangrijkste maatregelen bevat van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur is uitgewerkt in provinciale streekplannen. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.